

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๔

อุบายวิธีฟังยอดธรรม

วัดนาแห้ว สถานที่นั้นเหมาะ ก็ทางนายทหารเขานั่นแหละที่มาติดต่อขอพระจากเราถึงวัด เราก็มารู้จะไปดู เพราะฉะนั้นพอได้โอกาสจึงไปดู ขึ้น ฮ.ไปเลยไปดูสถานที่นายทหารเขาพาไปเลยเที่ยว ให้เลือกเอา แม้ที่สุดที่เขาปลูกข้าวปลูกอะไรอยู่ที่นี่ ถ้าต้องการก็ได้ทั้งนั้น เพราะเป็นบริเวณของทหารดูแล ตกลงเราก็เลยได้ไปที่ปลูกที่สร้างอยู่เวลานี้ ที่เหมาะจริง ๆ ก็ตรงที่เขากำลังปลูกข้าวปลูกอะไรอยู่ ทางทหารเขาให้ความสะดวกทุกที่แถวนั้นนะ จะเอาตรงไหนเอาได้เลย ที่ปลูกสร้างพอเขาเสร็จก็ให้เร้อออกไป เขากำลังปลูกข้าวปลูกอะไร เพราะคนแถวจังหวัดเลยไม่ค่อยได้ทำนาทำกัน เอาป่าเอารกเป็นที่ทำนา ทางทหารก็จะให้ที่นี่เลย พอเขาทำข้าวเสร็จก็ให้เขาออกไป เราก็มสร้างวัดเราไม่ยอม บอกเอาที่ว่างเปล่าตรงนี้แหละ ก็เลยได้สร้างวัดนั้นมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ทางโน้นวัดถ้ำผาปู่ก็ไปพักอยู่แถวนั้นเหมือนกัน นี่ก็ท่านสีนส่งพระไป อันนี้ก็ดูว่าเขาขอเหมือนกันนะ ท่านสีนก็เลยส่งไปให้แห่งหนึ่ง ที่เราส่งไปนี่ก็แห่งหนึ่ง เป็นที่ เหมาะสมด้วยกัน ที่พระทางวัดถ้ำผาปู่ไปอยู่นั้นเราไม่ได้เข้าไปดู เราไปดูเฉพาะที่เรา กำหนดให้เขาที่จะสร้างวัด ที่ตามอยู่ทุกวันนี้ เรื่องทำความพากเพียรเราทำได้ทุกเวลาเลย เพราะเป็นสถานที่เหมาะสม ไม่มีใครมายุ่งกวนเลย ไม่ว่าจะเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนาอยู่สถานที่ใด เหมาะสมหมด เพราะเราไปเที่ยวดูหมดแล้ว เห็นว่าเหมาะ จึงว่าเอาตรงนี้แหละ พวกชาวบ้านก็พากันทหารละมั้งไปจัดที่อยู่ที่พักให้เขา ไปบิณฑบาตกับพวกนี้แหละ ไม่ก็หลังคาเรือน ทหารจัดสรรให้เพราะแถวนั้นเป็นที่ของทหารทั้งนั้น

ทหารพวกนี้กับพระเข้ากันได้สนิท เพราะฉะนั้นจึงต้องมานิมนต์พระบอญให้ไปอยู่แถวนั้น ไม่มีพระเลยพอได้กราบได้ไหว รู้สึกว่าแห้ว ประชาชนก็ว่าแห้ว แม้แต่ฝ่ายทหารก็ยังว่าแห้วว่านั่น เพราะฉะนั้นเขามาขอเราจึงได้เห็นใจ ที่เขามาพูดถึงเรื่องความว่าแห้วทางด้านจิตใจ เป็นของสำคัญมากตรงนี้ เราจึงได้อนุโลม ไปอยู่จนกระทั่งเป็นวัดขึ้นมา ที่นั่นเปลี่ยวมาก อยู่ในป่าจริง ๆ แต่ทางดีตลอด เขาจัดให้ถึงที่ ๆ เลย พวกทหารเอาจริงเอาจังมาก รักศาสนามาก เราเห็นใจถึงได้แบ่งให้ เขามาบอญเวลานั้นระยะนี้ดูเหมือนจะถูกย้ายกระมังหัวหน้าเขา ไม่เห็นมาหลายปีแล้ว

ที่สำหรับพระบำเพ็ญสมณธรรม ทางแถวจังหวัดเลยเหมาะสมที่สุด ต่อกับเขตทางฝั่งลาวทางด้านนั้นด้านนี้ ไปอยู่ที่ไหนได้หมดสะดวกสบาย ภาวนาเราพูดแล้วพูดเล่า ศาสนาพระพุทธเจ้าของเราสอนลงที่ใจ ขอให้พี่น้องทั้งหลายทราบนะ ใจเป็นจุดมหาเหตุอยู่ตรงนั้น อยู่ที่ใจ ศาสนาพุทธเรานี้สอนตรงเป็งลงตรงนั้นเลย ให้ฝึกฝนอบรม

ตรงนี้ ๆ ตัวนี้เป็นตัวบงการบงงานทางดีทางชั่ว อยู่กับตรงนี้ทั้งนั้น จึงสอนให้รู้ตัวรู้ชั่วรู้ผิดรู้ถูกที่จิตใจ จะได้ขยายงานจากจิตใจนี้ออกไปด้วยการคัดเลือกด้วยดีแล้วจากใจ ใจจึงเป็นของสำคัญมาก

เดี๋ยวนี้ศาสนาเป็นวัตถุไปหมดแล้วแหละ ไม่ใช่เป็นศาสนธรรมอย่างแต่ก่อน กลายเป็นศาสนวัตถุ วัตถุนั้นก็คือศาสนาว่างั้นเลย อันนี้เป็นกิรียาที่ออกมาจากใจซึ่งมีพุทธศาสนาคุ้มครองอยู่แล้ว คัดเลือกออกมาด้วยดี ๆ แสดงออกมากิริยาอาการใด ความประพฤติหน้าที่การงานทุกอย่าง จะเรียบบร้อยไปตามจิตที่สั่งงานด้วยดีมาจากการได้รับการอบรม สำคัญตรงนี้นะ

เพราะฉะนั้นเราไปวัดไปวา ยิ่งไปวัดกรรมฐานแล้วเห็นการสร้างหุรหุรา เราอยากชี้ใส่เลยนะ พุดจริง ๆ คือมันขวางเอาจริง ๆ กับธรรมพระพุทเจ้าที่ทรงสอน ว่าวัตถุที่รุกรขมูลเสีย เป็นป่าไม้ภูเขาลำเนาไพร ตามถ้ำ เงื่อมผา เป็นที่บำเพ็ญสมณธรรมด้วยความสะดวกไปเสีย อย่างนั้นนะ ไม่ได้เป็นวัตถุหุรหุราฟูฟายอย่างนี้ ฟาดขึ้นชั้นหนึ่งเป็นสองชั้นขึ้นไปแล้ว ดีไม่ดีเขาอาจจะต่อเป็นสามชั้น เรื่องอาศัย-อาศัย แต่ไม่ถือเป็นสำคัญยิ่งกว่าทางจิตใจ ที่เป็นสถานที่ฝึกฝนอบรมให้ดี ดีเยี่ยมตรงนี้ เลวที่สุดตรงที่ใจนะ ไม่ได้ได้อยู่วัตถุ อันนั้นสำเร็จออกมาจากความบงการของใจต่างหาก อาศัยไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้นเองไม่เห็นสำคัญอะไรยิ่งกว่าทางด้านจิตใจ เพราะฉะนั้นกรรมฐานผู้มุ่งอบรมธรรมจริง ๆ ท่านไม่ยุ่งการก่อสร้าง

เราดูอย่างชัด ๆ ก็คือพ่อแม่ครูจารย์มั่น เป็นแบบฉบับร้อยเปอร์เซ็นต์ เอาตำราทางปัจุบันนี้ไม่มีผิดไปเลย เราถึงได้เทิดทูนท่านสุดหัวใจ เรียนเราก็เรียนไปแล้วนี้ ท่านทำอะไรก็รู้หมด ไม่มีผิดเพี้ยนไปจากอรรถจากธรรม ไม่ให้เรียรดาสาดกระจายไปไหน เก็บหอมรอมริบตลอดไม่ว่าสิกขาบทวินัยน้อยใหญ่ ท่านเก็บหอมรอมริบหมดเลยนะ พ่อแม่ครูจารย์มั่นนี้ สถานที่อยู่ของท่านก็ดูซิ คิดดูซิที่เราไปดูศาลา ไปเถ่ออยู่กลางคืน ท่านเดินจงกรมอยู่ข้างศาลา ท่านกั้นห้องอยู่ศาลาเล็ก ๆ นั้นนะ อยู่เลย ไม่ยุ่งนะ ศาลาท่านครัวไฟเรายังใหญ่กว่านะ ศาลาหลังนั้น นี้ครัวไฟเรานี้มันยังแข่งพ่อแม่ครูจารย์มั่นได้ ศาลานั้นยังเป็นที่อยู่ของท่านด้วยนะ

ศาลาหลังนั้น เราไปเราก็ไปยืนเถ่ออยู่ ก็ไปกลางคืน ไปยืนเถ่อดู เข้าไปที่แรกก็ไปเจอกุฎิหลังที่ว่าท่านเนตร ดินะเมื่อวานนี้ท่านเนตรไป วันนี้ท่านมหาภิมา ถ้าไม่นั่งไม่ได้ อยู่ โอ้ย เหมือนกับว่าดับปอดนี้ขาดไปเลย ว่าไม่ได้อยู่นะ พอไปถึงไปเห็นศาลาหลังเล็ก ๆ เราก็ไปดู เอ้ นี่ถ้าว่าเป็นศาลากรรมฐานก็รู้สึกจะเล็กไปสักหน่อย ถ้าเป็นกุฎิกี่ใหญ่ไป กำลังยื่นรำพึง ท่านเดินจงกรมมีด ๆ เราก็ไปมีด ๆ เราไม่เห็น ไปเห็นศาลาตากี่จ่อที่ศาลา สงสัยเป็นศาลาหรือเป็นกุฎิ เราดู พวกบาตรพวกกลดอะไรยังสะพายอยู่นั้น

เราดูกลางคืน ไปยืนอยู่นั้น ท่านเดินจงกรมอยู่ข้างศาลาเจียบ ๆ มีด ๆ ท่านถามว่า ใคร มาที่นี่ ท่านว่าฉัน ขึ้นตรงนี้เลย ไกล ๆ นี่ท่านยืนนิ่ง ๆ อยู่ เราเอออเราก็ไม่เห็นท่าน กลางคืน ใครมานี่ (กระผม) โอ้ย แผลดออกมาเลยนะ อันผม ๆ นี่ตั้งแต่คนหัวล้านมันก็มี ตรงที่มันไม่ล้าน แย้งซิแย้งตรงไหน มันมีผมตรงที่มันไม่ล้าน เจ็บหมดเลยเอามาพุด

พอท่านว่าอย่างนั้นเราก็เปลี่ยนปั๊บปั๊บ (กระผม พระมหาบัว) นั่นละท่านทราบ ว่าเราเป็นมหากัฏฐกนั้นละ ตั้งแต่นั้นมาเราไม่เคยแสดงกิริยามหาให้ท่านเห็นตลอดท่าน ล่วงลับไปเลยนะ ถ้าพุดถึงทางด้านปริยัติท่านจะทดลองเราทุกแบบเลยพ่อแม่ครูจารย์ มันนะ เพราะกิริยาของมหาไม่มี ก็มุ่งต่อธรรมล้วน ๆ แล้ว เรียบเราก็เรียนมาแล้วมาก น้อยก็อยู่กับเรา ได้ผลประโยชน์น้อยก็อยู่กับเรา ส่วนภาคปฏิบัติเราตั้งใจมาศึกษา อบรมกับครูบาอาจารย์ จิตใจเราก็พุ่ง ๆ ใส่ภาคปฏิบัติละซี (กระผมชื่อ พระมหาบัว) เอ้อ ขึ้นเลย มันต้องอย่างนั้นละซี นี่ผม ๆ โอ้ย ท่านแห่เอาด้วยนะ เสียงลั่นไปเลย พระเดินจงกรมอยู่ตามนั้นต่างองค์ต่างเจียบนะเดินจงกรม เหมือนไม่มีพระเลย เราเข้าไปเหมือนวัดร้าง พอเสียงท่านลั่นขึ้น พระอยู่ตามที่ต่าง ๆ ต่างองค์ก็รุมมา

สำคัญที่ว่ากระผมชื่อพระมหาบัว พอว่าฉัน เอ้อ ก็ต้องอย่างนั้นซี นี่ผม ๆ ตั้งแต่เด็กมันก็มีผม เอาอีกนะ มันไม่มีที่แย้งนะ อันนี้ที่มันฝึกลีกันนะ คือแทนที่มันจะเป็นผลลบ ท่านขนาบปั๊วะ ๆ โถ กลับเป็นผลบวกไปหมด ถึงใจ ๆ ที่ว่าผม ตั้งแต่คนหัวล้าน มันก็ยังผมตรงที่มันไม่ล้าน หมัดนี้ไม่มีที่แย้ง ทีนี้พอว่ากระผมชื่อพระมหาบัว เอ้อ ก็ ต้องอย่างนั้นซี อันนี้ผม ๆ ท่านใส่เอาตรงนั้น มันอดหัวเราะไม่ได้ขบขันด้วย ตั้งแต่เด็ก มันก็มีผมนั่นนะ พอว่าอย่างนั้นเราก็เลยออกจากที่ไป ท่านกำลังจะติดตะเกียง ตะเกียง ดอกบัวเล็ก ๆ นั่นนะ ตะเกียงโปะะดอกบัว กำลังจุด พระก็ปั๊บปั๊บขึ้นมาจุดให้ท่าน เท่านั้นละท่านใช้ เห็นไหมละ ตะเกียงใช้อย่างนั้น

เฮ้อ ทำไมท่านพูดเอานักหนานะ คือมันสมเหตุเบื่องต้น ที่เข้ากันกับเหตุเบื่อง ต้นที่เราถามพระ ชื่อพระสีนวล เห็นไหมลืมนี่เมื่อไร ถ้ามีเหตุแล้วไม่ลืมนะ พระสีนวลนี้ มาจากบ้านนามนที่พ่อแม่ครูจารย์มันอยู่ ท่านย้ายจากนามนก็มาอยู่บ้านโคก มาสร้าง ใหม่ที่นี่ ที่เราไปนี่นะ บอกว่าท่านอยู่นามนมาจากท่านอาจารย์มัน หือ ขึ้นเลยเราก็ดี เรา ก็เตรียมจะไปหาท่านอยู่แล้วแต่ยังไม่กำหนดวันเวลา ยังธรรมดาอยู่ แต่จะไป พอว่ามา จากท่านอาจารย์มันเท่านั้นแหละ เราก็ดื้อ ๆ ขึ้นเลยจ้อเข้าเลย โหนมาจากท่านอาจารย์ ใหญ่มันหรือ ครบใช้แล้ว ท่านอยู่ไหนเวลานี้ ท่านอยู่นามน ท่านกำลังเริ่มให้เขาสร้าง วัดใหม่ ท่านจะมาอยู่ที่วัดใหม่บ้านโคก

เดี๋ยวถามหน้อยนะ ได้ทราบที่ท่านอาจารย์มันนี้ดูเก่งใช้ไหม โอ้ย ไม่ต้องถามละ เรื่องคุณนี่นะ พอไล่ท่านไล่เลย ถ้าใครทำผิดพลาดท่านไล่เลยอย่าว่าแต่ดู ทางนี้ก็กักเข้าถึง

ใจเลย นั่นเห็นใหม่ล่ะ แทนที่จะเป็นผลลบไม่เป็นนะ องค์นี้ละอาจารย์เรา นึกในใจนะ นึกอย่างถึงใจเสียด้วย ครูบาอาจารย์ขนาดนี้ดูคนหาเหตุผลไม่ได้นี่เป็นไปไม่ได้ นี่อันหนึ่ง ชื่อเสียงโด่งดังมาตั้งแต่เราหัวเท่ากำป็นนี้ ท่านมาอยู่ทางอำเภอบ้านฝ้อเราเป็นเด็ก ชื่อเสียงท่านโด่งดังมาจากโน้นแล้ว จะไปดูตัวว่ากล่าวใครอย่างไม่มีเหตุผลนี่เป็นไปไม่ได้ เอา ยังไงต้องเราเป็นตัวสักซิปยานเลย ท่านจะดูให้ดูเรา ท่านจะขับไล่ให้ขับไล่เรา ขับไล่เพราะเหตุผลกลไโกะไร เราจะเป็นผู้รับเหตุผลนี้ทั้งนั้น พุดด้วยความถึงใจ ๆ นะ มีแต่ผลบวกไม่ใช่เป็นผลลบ นี่ละอาจารย์ของเรา ขึ้นเลยทันที

นี่ละจึงไปโดนเอานี้มันก็เข้ากันได้กับอันนั้นที่เปรี้ยว ๆ โอ้ย ทำไมถึงถูกต้องเอานักหนา มันก็ยิ่งเป็นผลบวกเข้าตะพึดตะพืออะ พุดตรงไหนหาที่ค้านไม่ได้ ว่าผม ๆ ตั้งแต่คนหัวล้านมันก็มีผมตรงที่มันไม่ล้าน แอ้งชินะ แอ้งได้ที่ไหน พอแก้บ๊ กระผมชื่อพระมหาบัว เอ้อ ก็อย่างนั้นซี นี่ผม ๆ ตั้งแต่เด็กมันก็มีผม ว่าอีกแหละ โอ้ย ทำไมถึงถูกเอานักหนา มันยิ่งเป็นผลบวกเรื่อย ๆ นะสมเจตนาที่มาจริง ๆ อย่างนี้ซี นั่นละเรื่องราวมัน เรื่องกล้วยี่กล้วยี่มากนะ กล้วยี่พ่อแม่ครูจารย์มันมาก แต่เหตุผลบังคับไว้ จะไปไหนเราไม่ไป ลงได้มาพบครูบาอาจารย์ขนาดนี้แล้ว หาที่ต้องติไม่ได้เลย เราหาของดีหาครูหาอาจารย์ที่ดิบที่ดี พุดนี้หาที่ต้องติไม่ได้แล้ว เป็นคติเต็มทุกสัดทุกส่วน นี่ละบังคับมันกล้วยี่ท่านมันอยากหนี อันหนึ่งหนีไม่ได้ บอกเลย บีบกันเลยเทียวนะ นั่นละถึงได้อยู่กับท่านมาเรื่อย เรื่องราวเป็นอย่างนั้นเบื้องต้นเวลาไปถึงแล้ว

ที่นี้ท่านก็พุดธรรมดานะ ทั้งที่เปรี้ยว ๆ อยู่ นั่น จากนั้นเป็นธรรมดาไม่มีอะไร ธรรมดาสภาพเรียบร้อยทุกอย่าง คำพุดคำจານี้มนวล ไม่เสียงดังเหมือนปราบหมาไม่รู้อะไร เรื่อง หมาตัวหนึ่งมันแฟนฟ่านเข้าไปกลางคืน ถูกขนาบเอาเสีย พอหมาหมอบแล้วท่านก็เลยเจียบเสียเรายังไม่ลืม กับพ่อแม่ครูจารย์มัน แหม ถึงพริกถึงขิงถึงเหตุถึงผลจริง ๆ อยู่ไปนานเท่าไร ๆ ท่านดูตรงไหน ๆ จับเอามาพิจารณาหมด ดูตรงไหนนั่นแลคือเนื้อธรรม ๆ ยิ่งเด็ดเท่าไรมีแต่เนื้อธรรมล้วน ๆ ออกมา จนกระทั่งถึงที่ว่า ไหนที่ว่าดู ดูอยู่ที่ตรงไหน มันย้อนหวนนะ มันไม่มีนะ ผู้มาหาอรรถหาธรรมจะเจอแต่อรรถแต่ธรรมวันยังค่ำจากท่าน นั่นมันลงไปตรงนั้นนะ คำดูตัวว่ากล่าวที่เขารำลือกันนานา มันคือพวกหูอันนั้น นี่เราหาเหตุผลหาคำที่ว่าดูเพื่อความเสียหายไม่มีเลย มีแต่ดูตรงไหนเด็ดตรงไหนมีแต่ธรรมล้วน ๆ ล้วน ๆ ออกมาเต็มเม็ดเต็มหน่วย ยิ่งแผดเปรี้ยว ๆ ด้วยแล้ว โอ้ย มีแต่ธรรมทั้งนั้นไม่มีอย่างอื่นเข้ามาแฝงเลย มันก็ถึงใจ ๆ

ครั้นต่อจากนั้นมาแล้ว พออยู่ได้รู้เรื่องของท่าน และประกอบจิตของเราเข้าไปเรื่อย ๆ ทางนี้มันก็คืบขึ้นเรื่อย กับธรรมท่านมันก็รับกันได้สนิท ๆ ที่นี้เวลาท่านพุดธรรมดานี้มันไม่ถึงใจ ให้ท่านเปรี้ยวมันถึงถึงใจ คือจะได้ฟังธรรมะสำคัญจะออกเวลา

นั่นละ ถ้าธรรมดานี้ถึงจะพูดเรื่องนิพพาน ก็เหมือนขาดน้ำปลาอยู่ข้าง ๆ ไม่มีน้ำปลาว่า
 จั้นเถอะ ต้องเอาน้ำปลามาตั้งไว้ข้าง ๆ ถ้าเปรี้ยวออกมาแล้วนั้นละถึงพริกถึงขิง เพราะ
 ฉะนั้นเวลาที่มีการประชุมนี้ เรานี้ละตัวสำคัญมันเป็นยังงี้ก็ไม่ว่า หากเรานี้แหละ ประชุม
 กันอยู่มาก ๆ ครูบาอาจารย์เป็นผู้ใหญ่กว่าเราก็มี เวลาครูบาอาจารย์ไปเยี่ยมท่านอย่าง
 นี้ก็มี มักจะมีแต่เราคอยสอดแนมนั้นสอดแนมนี่ คือหาอุบายไขก๊อก น้ำเต็มก็ออกอยู่ถ้าให้
 ท่านเปิดเองท่านก็เปิดธรรมดา ๆ เราทะลึ่งเข้าไปเปิด ท่านตีข้อมือเราปั๊วะ อย่างงี้ ใส่
 เปรี้ยวเลย

เรามันมีคะนองหากมีสอดตรงนั้นสอดตรงนี้ มีผิด ๆ พลาด ๆ บ้างอะไรบ้างพอ
 ให้รำคาญถ้าภาษาโลกนะ พอให้รำคาญท่าน สักเดี๋ยวก็น่าใช่ ขึ้นเลยเถียว เอาละที่นี้พอ
 ว่าไม่ใช่ก็ขึ้นเปรี้ยว ๆ นี้ได้การ หมายถึงว่าไขก๊อกได้การแล้ว ที่นี้ก็เปรี้ยว ๆ เอา ฟังที่นี้
 นะ ถ้างานได้คึกคักขึ้นแล้วนั้นละธรรมออกแล้ว เปรี้ยว ๆ มีแต่ยอดธรรม ๆ ฟังแล้ว
 เพลินลืมหันไปเลย เหมือนไม่มีร่างกายเวลาท่านเปรี้ยว ๆ เข้าสู่ใจ ใจรับปั๊บ ๆ มีใจกับ
 ธรรมอยู่เท่านั้น ร่างกายหายไปเลย มีแต่ความรู้กับธรรมสัมผัสสัมพันธ์กัน ลืมเหน็ด
 ลืมเหน้อย ท่านจะเทศน์ก็ชั่วโมงไม่สนใจเลย

นี่ละธรรมะประเภทออกที่ว่าไม่ใช่ นั่นละคือมันขวางท่าน พอท่านเปรี้ยวปร้าง
 ออกมา ไขแล้วไขก๊อกได้ที่แล้ว มันหากเป็นอยู่อย่างนั้นไม่ธรรมดานะ ก็เราเคยฟังมา
 แล้ว ทั้ง ๆ ที่รู้แล้วว่าวันนี้เป็นวันจะประชุมเทศน์ มันก็เคยฟังมามากแล้ว มันไม่ถึงใจ
 ดังที่เราไปไขก๊อกเอง ให้ท่านไขให้ท่านก็ไขให้พอประมาณ ๆ ถ้าเราทะลึ่งเข้าไปไขก๊อก
 ท่านตีข้อมือปั๊วะใส่เปรี้ยว อย่างงี้ ขึ้นเลย เรามันมีคะนองมันหากไขตรงนั้นไขตรงนี้
 อยู่จนกระทั่งได้ความ อย่างนั้นได้ฟังถึงใจทุกครั้งเลย เวลาประชุมก็ตามท่านเทศน์
 เต็ดเทศน์เดียวไปเรื่อย ๆ ไม่ชอกแซกเหมือนท่านมากระเทือนปัญหาเรา ที่มีชอก
 แซกถามนั้นถามนี้ พูดไปพูดมาไปผิดพลาดอะไรก็แล้วแต่ ผิดพลาดไม่ผิดพลาดก็คือ
 เราไขก๊อกนั่นเองเข้าใจไหม ผิดก็ตามไม่ผิดก็ตามเราจะไขก๊อกเอาน้ำให้ได้ สักเดี๋ยวก็น่า
 ไม่ใช่ นั่นละที่ว่าอย่างงี้ แล้วก็เปรี้ยว โอ๊ย เต็มที่เลย

ฟังเทศน์มานี้ สาธุ ไม่ได้ประมาทครูบาอาจารย์องค์ใดทั่วประเทศไทย เราเป็น
 นักล่าอาจารย์ ทางด้านปริยัติก็นักล่าองค์หนึ่ง ทางด้านปฏิบัติก็เหมือนกันเป็นนักล่า
 อาจารย์ องค์ไหนมีชื่อเสียงโด่งดังเข้าเลย เข้าไปดูทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ออกมาด้วยความ
 เรียบร้อยไม่ให้มีกระเทือนกระเทือนนะ ไปพิจารณาคัดเลือกดูท่านปฏิบัติยังงี้ ๆ ก็เรียน
 มาแล้วมันเห็นหมดนี่ว่าไงทางด้านปริยัติ หลักวินัยสำคัญมากนะ ก็เรียนมาแล้วนี่ ธรรม
 วินัย ธรรมในสูตรไหน ๆ ก็เรียนมาแล้ว พระวินัยก็เรียกว่าเราค้นคว้าทางวินัยนี้แหละ
 เลย มันจะไปสงสัยตรงไหน เวลาท่านแสดงออกมาแก่ไหนมันก็จับได้หมดละซี

ครั้นเวลาไปหาองค์นั้นมีอะไร องค์นี้มีอะไร มีอะไรคือขัดกับพระวินัยข้อใด
 ธรรมข้อใด มันหากมีของมัน เราหาอุบายหนีไปเสีย ไปเรียบ ๆ ธรรมดา ไปท่อมเอาเลย
 กับพ่อแม่ครูจารย์มันนี่ท่อมเลย เพราะไปที่แรกท่านก็ท่อมให้เลย ไร่เราก็ไปเชื่อ ๆ แบบ
 หนึ่ง ก็เรียกว่าไปไขก๊อกแบบหนึ่ง ไปที่แรกก็เริ่มไปไขก๊อกแล้ว ผม ๆ ตั้งแต่คนหัวล้าน
 มันก็มี คือไปไขก๊อกให้ท่าน เรียกว่าเริ่มต้นไปไขก๊อกแล้ว ท่านก็เบรียง ๆ จากนั้นมา
 ไขเรื่อยเลยนะ มันหากมีเรื่องที่จะไขก๊อกท่านนะ ไม่มีใครบอกมันหากมีของมัน อยู่
 เงียบ ๆ เรานั้นละค่อยพูดค่อยแทรกไปอันนั้นอันนี้ ท่านก็ฟัง เราก็ดูไป มันหากมีที่ไข
 ก๊อก สักเดี๋ยวก็น่าไปโดนก๊อกใหญ่ใส่เบรียงเลย หน้าผากแตก แตกข้างหัวมันขอให้ได้กิน
 น้ำก็พอ หน้าผากแตกไม่สำคัญขอให้ได้กินน้ำในก๊อกก็พอ ท่านก็ขัดเอา โอ๊ย ถึงใจนะ

เพราะฉะนั้นท่านอาจารย์หลุย เราเดินจงกรมอยู่ในป่า กลางคืนท่านไป ท่านก็รัก
 แบบหนึ่งเมตตาแบบหนึ่งกับท่านอาจารย์หลุยนะ คือเมตตาแต่ละอย่าง ๆ ไม่เหมือน
 กัน กิริยาท่านแสดงออกต่อลูกศิษย์ลูกหาไม่เหมือนกัน องค์หนึ่งเป็นอย่างหนึ่ง ๆ
 สำหรับกับเรานี้เป็นทุกแบบ เพราะเรามันพระซี้ดื้อ ท่านเลยเป็นทุกแบบ ออกมาใช้ทุก
 แบบเลยกับเรา เวลาใครไปหาท่าน ท่านก็ใช้กิริยาอย่างนั้นเราดู ที่นี้ท่านอาจารย์หลุยถ้า
 ขึ้นไปหาท่านโดยลำพัง มาอะไรหลุย ท่านเอาแล้วนะ ออย่ามายุ่งนะ ไป ไละ ทางนั้นก็
 กราบปั๊บปั๊บเปิดเลย กลัวท่าน มาอะไรหลุยว่างั้นนะ ออย่ามายุ่ง ไป ไละ ทางนี้ก็หมอบ
 เปิดเลย หลายครั้งหลายหนไม่ได้ฟังเทศน์ โมโหละซี

เราเดินจงกรมอยู่ในป่าลึก ๆ ก็อย่างที่เคยพูด คือเราไม่เคยมีไฟละ เรื่องไฟไม่มี
 กับเรา เดินอยู่ไหนก็อย่างนั้น ฟังเสียงก๊อบก๊อบ ๆ กลางคืน แต่เราไม่คิดอย่างอื่นเราคิด
 ถึงพ่อแม่ครูจารย์มัน เสียงก๊อบก๊อบ เอ๊ ใครมา หรือพ่อแม่ครูจารย์มันไม่สบายหรือในนา
 มันคิดไปอย่างนั้นนะ เพราะธรรมดาจะมีพระมาเกี่ยวข้องกับเราจนได้ เราจึงต้องได้คิด
 เสียงก๊อบก๊อบ ๆ มากกลางคืนมืด ๆ ท่านก็งมมืด ๆ มาอย่างนั้นแหละเข้ามา คือท่านถาม
 พระว่าเราเดินจงกรมอยู่ที่ไหน ว่าอยู่ตรงนั้น ๆ พระไปบอกปากทางเข้าแล้วก็เลยเข้าไป
 เสียงก๊อบก๊อบ ๆ ไกลเข้ามา ๆ เราก็ดูถาม ใครมานี่ เรานึกว่าพระจะมาหาเราเรื่องราว
 อะไร ใครมานี่ (ผมเอง) เดินเข้าไปหาเราเลย

พอเสียงเราขึ้น ใครมาที่นี้ (ผมเอง) พอไปคว้าถูกแขนเราจับจงเลยที่เดียวกลาง
 คืนนะ มันขบขันดี นี่คือการสนทนกัน นิสสัยท่านอาจารย์หลุยท่านเป็นอย่างนั้น คว้าได้
 แขนเราก็จอง จะจองไปไหน (ก็ไปฟังเทศน์ละซี) อ้าว เมื่อคืนนี้ผมก็ไป ครูจารย์ทำไมไม่
 เห็นไป (ก็นั่นซี ผมไม่ได้ไปเมื่อคืนนี้ผมถึงมาหาท่านมหา) แล้วไปแต่ท่านอาจารย์ไม่ได้
 เหนอ (โอ๊ย ไม่ได้ ท่านเขก ไละ) พูดไม่ปล่อยมือจะจองเรื่อยเลย จนกระทั่งออกมาถึงลาน
 วัดท่านถึงปล่อยมือก็เดินตามหลังกันไป นี่คือการเมตตาคนละแบบ (ถ้าท่านมหาไป

แล้วได้ฟังแหละ) ไม่ได้ฟังยังงี้ ไปก็มีแต่ไปไขก๊อก ไขผิดไขถูกไขนั้นไขนี้ ก็ถูกไม้ตี หน้าผากเออล่ะซี ตีก็ตาม หน้าผากแตกช่าง เรากินน้ำอ้อมจากก๊อกนี้เราพอใจ

พอจุงแขนเราก็ไปด้วยกัน ก็ไปหาทำนจริง ๆ คึนนั้นเราจะไม่ไป คือเราไม่ได้ไป ทุกคึน เว้นคึนหนึ่งบ้าง อย่างมากก็ไม่เลยสองคึน จะต้องไปเรื่อย ๆ ถ้าเราไม่ไปทำนมัก จะถามถึง ทำนมหาไปไหน เนาะอย่างนั้นแหละ ทำนมักเป็นอย่างนั้น กับเราก็เป็นอีก แบบหนึ่ง กับทำนอาจารย์หลุย มาอะไรหลุย ไล่เลย แต่เราไม่เคยมีอย่างนั้น ถึงทำนจะใช้แบบไหนก็ไม่เคยใช้ มาอะไร หนี ไม่เคยมี เพราะท่านเห็นตัวสำคัญมันมา พูดถึงเรื่องนี้เรามากจะมีแปลกหมู่แปลกเพื่อนนะ พอขึ้นไปแล้วก็ตั้งใจจะพาทำนอาจารย์หลุย ฟังเทศน์ ยังงี้ก๊อกนี้ต้องแตกวางั้นเถอะนะ มันจะออกจนได้แหละ

พอขึ้นไปกราบธรรมดาแล้วก็พูดนั้นพูดนี้ สอดนั้นสอดนี้ สักเดียวท่านก็ใส่เปรี้ยว ๆ โอ้ย ฟังอย่างจุใจ พอได้เวลาลงมาด้วยกันนะ มีพระสององค์สามองค์เท่านั้น คอยนวดเส้นถวายท่าน เรารู้แล้วองค์ไหนคอยนวดเส้นกับท่าน ท่านได้รับผาสูกสบายก็รู้ เพราะฉะนั้นเราถึงบอกใครที่ไปนวดเส้นให้ท่านรำคาญอย่าไปยุ่งนะ เราเป็นคนสังเสียไว้หมด ให้เฉพาะองค์ที่นวดเส้นถูกกับธาตุกับขันธและนวดเส้นเป็นเท่านั้นเป็นผู้นวดให้ท่าน คนอื่นไปยุ่งยามไม่ได้ ทีนี้พอเสร็จแล้วเราก็ลงมา พอลงมาจากบันได (เห็นไหมล่ะ) เห็นอะไร (ก็ทำนมหาไป ท่านเทศน์เต็มเหนี่ยว ฟังอย่างจุใจวันนี้ ทำนมหาไม่ไปท่านไม่ได้เทศน์ ไปมีแต่ขนาบลง เห็นไหมล่ะ) เห็น (อย่างนั้นละผมถึงต้องไปเอาทำนมหา มา) ทำนจุงแขนลากมาเลย ไม่ได้พูดพาล่ามทำเพลงนะ

ใครมานี้ (ผมเอง) พอว่าคว่ำแขนเลยจุงมาเลย จะเอาไปไหน (ไปฟังเทศน์ล่ะซิ) จุงตลอดไม่มีปล่อย อย่างนั้นละพระท่านสนิทกัน อย่างเรากับทำนอาจารย์หลุย จับแขนจุงมาเลย จะเอาไปไหน (ไปฟังเทศน์ล่ะซิ) แล้วไม่ปล่อยมีอะไรนะ จุงเรื่อย ขบขันดี นี่ละเรื่องพ่อแม่ครูจารย์มัน เวลาอยู่ไปนาน ๆ ท่านไม่ดูเหมือนกับว่ามันปวดหัว ต้องหา กินยาทันใจ ถ้าท่านเปรี้ยวออกมาแล้ว นั่นละยาทันใจมาแล้ว คือเปรี้ยวออกมานี้ธรรมชาติขึ้นพร้อม ๆ กันเลย จึงว่าถ้าพูดถึงเรื่องลูกศิษย์ลูกหาที่ไปอยู่กับท่านไม่มีใครดียิ่งกว่าเรา เพราะฉะนั้นเราถึงได้ถามว่า บรรดาครูบาอาจารย์ซึ่งเป็นลูกศิษย์ผู้ใหญ่มาหาท่าน มีองค์ไหนที่ชอบแซกแซกแซกให้ท่านได้ดูได้ด่าบ่อย เป็นเจ้าปัญหาเหมือนอย่างเรามีไหม ไม่มีวางั้น ก็มีแต่ท่านอาจารย์องค์เดียว

เราถึงว่าไม่มีก็ตาม มันก็มีอยู่ในเรานี้แล้ว มีนิสัยอันนี้เข้าใจไหม อย่างนั้นมันหาเหตุหาผล จะหาเอาหลักเอาเกณฑ์เอาธรรมใช้ไหม จึงต้องหาอุบายชอบแซกแซก ไขก๊อกนั้นแล้วไขก๊อกนี้ ไขผิดไขพลาด ไขไปไขมาท่านรำคาญท่านก็ตีข้อมือเอา อย่ายุ่งท่านไขให้มันไม่สมใจ เราไปหาไขเองมันก็ผิด ๆ พลาด ๆ พอให้ท่านรำคาญ ท่านก็

เปรี้ยวออกมา ที่นี้ก็พุ่งเลยน้ำ เป็นอย่างนั้นละพ่อแม่ครูจารย์มัน นี่ละเลิศเลอ ฟัน้องทั้งหลายดูเสีย ศาสนาพระพุทธเจ้าของเราเนี่ย คำว่า อกาลโก คือธรรมของพระพุทธเจ้าไม่มีกาลสถานที่เวล่ำเวลา เป็นมัชฌิมา ตั้งอยู่จุดศูนย์กลางแห่งมรรคผลนิพพานตลอดเวลา กับผู้ปฏิบัติด้วยความตั้งอกตั้งใจจริง ไม่เป็นอื่นว่างั้นเลย ธรรมนี้เป็นธรรมคงเส้นคงวา หนาแน่นด้วยมรรคด้วยผล จากการแนะนำสั่งสอนของท่านด้วยสวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบแล้วไม่มีอะไรผิดเพี้ยน

ที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ไม่มีอะไร มีแต่กิเลสลากเข็นออกนอกกลุ่มนอกทางคือธรรม ไปสู่ทางนรกอเวจีของมัน เป็นอย่างนั้นละศาสนาทุกวันนี้ จึงมีแต่เรื่องกิเลสเต็มบ้านเต็มเมือง พุดที่ไหน ๆ มันก็อดพุดไม่ได้มันเจออยู่ตลอดเวลา พอบั้นนี้มันเห็นแล้ว รู้แล้ว เห็นแล้ว มีแต่เรื่องกิเลสล้อมหน้าล้อมหลัง ธรรมที่จะยิบ ๆ แยะ ๆ ออกมาเป็นการต้านทานกิเลสให้เราได้เห็นบ้างว่ามีท่าต่อสู้นี้ไม่มี มีแต่หมอบราบ ๆ ชี้แตกเหี่ยวราดไปเลย เข้าใจไหม คือเวลามันจุงแรง ๆ มันลากแรง ๆ ทั้งชี้ทั้งเหี่ยวแตกราดไป แล้วมันก็ลากไปกับมัน เสียงร้องแห้งก ๆ ไปเรื่อย ทางนี้ทั้งชี้ทั้งเหี่ยวราดไปตามทาง คือถูกกิเลสมันลากไป พวกเราเนี่ยพวกร้องแห้งก ๆ ไม่ทราบแห้งก ๆ เจ็บหรือไม่เจ็บ หรือว่าอันนี้มันลากน้อยไปก็ไม่ทราบนะ ไอ้แห้งก ๆ นะ ทั้งชี้ทั้งเหี่ยวไม่มีในท้องแหละ กิเลสลากไปออกหมดเลย มองไปที่ไหนมีแต่อย่างนั้นจะไม่ไหวยังไง

ดูมันจ้ำอยู่ตลอดจะไหวยังไง มันไม่มีกิริยาของอรรถของธรรม ถ้าว่าเดินจงกรมก็เดินไป กิริยาท่าทางเหมือนคนเดินจงกรม ครั้นดูจริง ๆ คนกำลังจะสลบ ถูกกิเลสขยำเอา ๆ อยู่ตลอด เดินจงกรมมันก็ขยำไปตามทาง เดินมาก็ขยำ ครั้นขยำไปขยำมา นี่สมควรแล้ว สมควรแล้วอะไร เชี่ยขึ้นหมอนเข้าใจไหม คือขยำเสียจนเป็นลาบแล้ว นี่สมควรแล้ว เชี่ยลงหมอนปั๊บเลย เสร็จ มันเป็นเสียอย่างนั้นนะพวกเราเนี่ย ไปที่ไหนเห็นแต่กิเลสเชี่ยลงหมอน ๆ โห้ เราพุดจริง ๆ ด้วยความสลดสังเวชนะ คือเราพุดกันมาตั้งแต่ต้น ก.ไก่ ก.กา ถึงน้ำตาร่วง สด ๆ ร้อน ๆ อยู่ในหัวใจไม่ได้ลึมนะ จึงได้พุดกันเต็มเหนี่ยว ๆ จนกระทั่งถึงระยะที่พุดต่อสู้อันได้ ที่นี้ก็ช้ดกันใหญ่ พุดต่อสู้อันได้พอเหนื่อมันเป็นลำดับลำดับา ที่นี้ก็ขยำใหญ่เลย แล้วก็เรื่อย ๆ มาเลย

จนกระทั่งถึงขนาดที่ว่าอัตโนมัตินะของความเพียร ได้รั้งเอาไว้ ๆ ถึงขั้นธรรมที่ควรรั้งมีอำนาจมากแล้ว ไม่มีกิเลสตัวใดจะมาต้านทานได้เลย แต่ก่อนแย็บออกไม่ได้มันตีแหลกเลย ๆ สติตั้งพับล้มผล็อย ๆ ไม่มีที่จะยับยั้งตั้งตัวได้สักชนิดหนึ่งเลย พอตั้งพับล้มพร้อม อำนาจของกิเลสกระแสะของกิเลสมันรุนแรง ตีบ๊วะเดียวหมด ๆ ที่นี้เวลาต่อสู้อันไม่ถอยก็ค่อยยับตัวได้บ้าง ๆ กิเลสมันก็มีอ่อนกำลังเหมือนกัน เมื่อธรรมมีกำลังกิเลสต้องอ่อน ช้ดกันไปช้ดกันมากก็ค่อยตั้งรากตั้งฐานได้ รากเบื้องต้นคือสมาธิ จิตสงบเย็น

อยู่ไหนสบายหมดไม่มีอะไรกวนใจ รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัส เหมือนไม่มี มีแต่ความสงบเย็นอยู่ภายในใจ นี่เราตั้งหลักได้ขั้นนี้แล้ว

ต่อจากนั้นเพื่อให้เหมาะสมทีเดียวเลย ไม่ต้องติดอยู่ในสมาธิ เพลินในสมาธิคือความสงบจนเกินไป ก้าวออกทางด้านปัญญา ปัญญากับสมาธิเข้ากันได้ทุกชั้นทุกภูมิ สมาธิขั้นนี้แก้ปัญหาขั้นนี้ออกใช้ คำว่าสมาธิ คือจิตอิมอารมณ์ ธรรมดาของจิตจะไม่มีคำว่าอิมอารมณ์ มันจะชอกแซกซิกแซกอยากรู้อยากเห็น อยากคิดอยากปรุงเรื่องนั้นเรื่องนี้ตลอด ตั้งแต่ตื่นนอนพับจนกระทั่งหลับ นี่คือกิเลสทำงานทั้งนั้น ๆ ที่นี้พอจิตของเราตีตะล่อมความฟุ้งซ่านรำคาญให้สงบเข้ามาด้วยบทธรรมบทยุติก็ตาม มีสติตั้งยับยั้งเอาไว้ บังคับกัน ครั้นนานเข้า ๆ อำนาจของธรรมคือคำบริกรรมของเรามีบริกรรมนั้นก็บังงั้น แต่เป็นสังขารฝ่ายธรรม เป็นน้ำดับไฟ สังขารหนึ่งเป็นฝ่ายสมุทัย คือกิเลสลากไปถูไปหาเชื้อไฟมาเผาตัวเอง

คำว่าสังขาร สังขารที่เป็นฝ่ายกิเลสก็มี สังขารเป็นฝ่ายมรรคก็มี เราเอาสังขารฝ่ายมรรคนี้มาบริกรรม บริกรรมหนักเข้าไปเท่าไรจิตก็ยิ่งค่อยสงบตัว ๆ เข้าไป ที่นี้อารมณ์ที่มันยุ่งข้างนอกมันก็ค่อยอ่อนตัวเข้ามาจนเข้าสู่ความสงบได้ พอเข้าสู่ความสงบเย็นใจมันก็เห็นโทษแห่งความฟุ้งซ่านของตัวเองในขณะเดียวกัน ต่อไปก็มีแก้ไข ขยับความสงบให้มากเข้า ๆ มันก็ตั้งรากฐานได้ จิตใจไม่หิวโหยในอารมณ์ ไม่อยากคิดนั้นคิดนี้ สุดท้ายแห่งสมาธิที่เต็มทีของมันแล้ว ความคิดความปรุงที่มันอยากคิดแต่ก่อนกลับเป็นเรื่องรำคาญ ไม่อยากคิดกับอะไรเลย อยู่กับธรรมชาติอันเดียว รู้แนว นั่นละจิตเป็นสมาธิเต็มที มีแต่ความรู้อันเดียว ท่านเรียกว่า เอกัคคตารมณ์ เอกัคคตาคิจิต ก็อันนี้แหละ อยู่อันเดียวเท่านั้นไม่มีอะไรกวนแล้วแสนสบาย อยู่ไหนสบายหมด

ที่นี้เมื่อมันสบายแล้วมันก็ไม่อยากออกทำงานทางด้านปัญญา มันก็ติดสมาธิ ผู้ที่มีสมาธิแล้วถ้าไม่มีครูอาจารย์แนะนำ ๆ ไม่สงสัย เราติดมาแล้ว ๕ ปีได้พูดให้ฟังไม่รู้กี่ครั้งก็หน เข้าไปนั้นแล้วไม่มีอะไรกวนเลยไม่อยากออกกะซิ ออกมาเหมือนว่ากระทบเรื่องนั้นเรื่องนั้นมันไม่สบาย ปีบเข้านั้นหายเจ็บเลย จนได้ลากออกทางด้านปัญญา ออกทางด้านปัญญา ผลของปัญญายังไม่เกิดมันไม่รู้มันก็ซี้เกียจ สู้อยู่ในสมาธิอารมณ์อันเดียวไม่ได้ ไม่ต้องทำอะไร แน่ะ มันก็เข้ามาอยู่ที่นี่เสียเลยไม่ได้งาน เรื่องสมาธิก็ได้แค่นั้น ผลงานที่เกิดจากสมาธิไม่มี มีแต่ความสงบพักใจชั่วระยะ ๆ เท่านั้น ผลที่จะแก้กิเลสจากสมาธินี้ไม่มี เพราะฉะนั้นจึงต้องออกทางด้านปัญญา

ปัญญาพิจารณาเรื่องแยกธาตุแยกชั้นธัมมัตถ์ ติดเขาติดเราจะติดอะไร ภูเขาภูเขาเราก็คือในตัวของเรา ภูเขาก็คือตัวของคนนั้นคนนี้ ภูเขาเราก็คือตัวของเรา ถือเขาถือเรา แยกอันนี้ออก เขาอยู่ที่ไหน เราอยู่ที่ไหน แยกออกเป็นสัดส่วน ตั้งแต่ชน ผม เล็บ ฟัน หนัง

เนื้อ เอ็น กระดูก เข้าไปไปตบไตใส่ฟุง แยกออกมาอันไหนเป็นเราเป็นของเรา ดูเข้าไป มันก็เห็นประจักษ์ ๆ ด้วยปัญญา ๆ มันก็ถอนตัวออกมา ๆ ทีนี้กระจ่างแจ้งขึ้นเรื่อย ชัยบ เรื่อย ๆ ทีนี้มันก็ทำนิสมาธิ หายอาลัยกับสมาธิแล้วทีนี้ เห็นคุณค่าของปัญญาก็เพลิน ทางด้านปัญญา สุดท้ายก็มาทำนิสมาธิว่านอนตายเฉย ๆ ไม่เห็นเกิดประโยชน์อะไร การแก้กิเลสนี้แก้ด้วยปัญญาต่างหาก ไม่ได้แก้ด้วยสมาธิ นั้นมันกลับตาลปัตรแล้ว มันก็ ฟุงของมัน

ถ้าปัญญาออกแล้วเห็นทางที่จะหลุดพ้นจากทุกข์ ถ้ามีแต่สมาธิไม่เห็นทาง เห็น แต่ความสงบเย็นอยู่เท่านั้น หลงสมาธิ ทั้งวันทั้งคืนอยู่นั้นสบาย ไม่เห็นมีจุดหมายปลายทางอะไร แต่พอออกทางด้านปัญญาจุดหมายปลายทางจะมี ละเอียดลออกกว่านี้ ละเอียดลออกเข้าไป พิจารณาละเอียดลออกเข้าไปมากเท่าไร ทีนี้อุปาทานความยึดมั่นถือ มั่นในภวเขาภวเรามันจะค่อยถอนตัวเข้ามา ๆ นี่ปัญญาทางบุกเบิก ปัญญาจึงเรียกว่าเป็น เครื่องแก้กิเลสนะ สมาธิมันเหมือนหินทับหญ้าเท่านั้นแหละ พอสงบเป็นกาลเวลาเท่า นั้น ถ้าเราอนใจก็ติด ติดจนกระทั่งวันตาย แต่ไม่ได้ถอดกิเลสถอนกิเลสออกแม้ตัว เดียว พอออกทางด้านปัญญามันจะเป็นของมันเองนะ ค่อยกระจ่างออกไป ๆ พิจารณา ตรงไหนมันเหมือนไฟได้เชื้อ มันเผาไปเรื่อย ๆ รู้ไปเรื่อยเห็นไปเรื่อย ปล่อยไปเรื่อย ปัญญาเป็นอย่างนั้นนะ นี่เรียกว่าปัญญา

พากันพิจารณานะนักปฏิบัติ จะมาเพลินตั้งแต่สมาธิอย่างเดียวไม่ได้นะ นี่เรากี่ เคยพูดแล้ว พ่อแม่ครูจารย์ชานาเอาเสียจน โถ เถียงกันจนแหลกเลยนะ เราติดสมาธิ ท่านลากออกจากสมาธิ เถียงท่านไม่อยากจะออก ชัดกัน สุดท้ายก็หน้าผากแตกสู้ท่านไม่ได้ กลับลงไป ไปแก้ไขใหม่ ไปพิจารณาตามที่ท่านสอนนั้นแหละ เราไม่อยากจะออก ท่าน ลากออก ทีนี้ภูมิของเรากับภูมิของท่านเป็นยังไง มาเทียบกันแล้ว ภูมิของท่านเป็นภูมิ อาจารย์ ภูมิของเรามันภูมิหมาตัวหนึ่งเท่านั้น ค่อยแต่จะต่อสู้ท่านกัดท่านเห่าท่านนะ ต่อสู้กัน เอาท่านมาเป็นเกณฑ์ นี่มันถึงได้ออกทางด้านปัญญา เวลามันออก มันออก จริง ๆ นะไม่ใช่ธรรมดา ออกไม่หยุดไม่ถอย กลางคืนกลางวันไม่ได้หลับได้นอนเลย มัน ไม่พานอน คือมันเห็นภัยต่อสิ่งทั้งหลาย ความยึดมั่นถือมั่นเหล่านี้เวลาปัญญากระจาย ออกไปแล้วมันเห็นภัยสิ่งเหล่านี้ มันก็ก้าวเรื่อย ๆ

ทีนี้ก็มีล้มล้มล้มนอน กลางคืนทั้งคืนนอนไม่หลับเลย เวลานอนจิตมันก็ทำงาน แก้กิเลส นั่งก็ทำงานแก้กิเลส อิริยาบถไหนมีแต่ทำงานแก้กิเลส มันจะเอาเวลาไหนมา หลับ สุดท้ายก็แจ้ง เอา วันนี้แจ้งแล้ว นอนไม่หลับทำยังไง แล้วตอนเช้ามันเอาอีก มันก็ ทำงานของมันตลอดเวลา กลางวันก็กลางวันจะพักหน่อยมันไม่ยอมพัก อย่างนี้มันก็ไม่พ้น พ่อแม่ครูจารย์มัน เห็นเห็นใหม่ละ เวลามันเอาเสียจริง ๆ จนไม่ได้หลับได้นอนคนจะ

ตาย สติปัญญาทำงานไม่ถอย เรียกว่าสติปัญญาอัตโนมัติ ฟุ้งๆ นิพพานนี้เริ่มแล้วนะ เริ่มเข้าไปใกล้เข้าไป มองเห็นนิพพานแล้ว ต่อไปก็นิพพานอยู่ชั่วเอี่ยมๆ จับผิดจับถูก นั้นยิ่งหมุนใหญ่ะนั่น

เมื่อมันจะตายจริงๆ แล้ว ชอกแซกๆ ขึ้นไปหาท่าน นี่ที่ว่าพ่อแม่ครูจารย์ว่าให้ออกพิจารณาทางด้านปัญญา เวลานี้มันออกแล้วนะ มันออกยังงีงว่าชิ ก็มันไม่ได้หลับได้นอนทั้งวันทั้งคืน นั่นละมันจะตาย มันเป็นบ้า บ้าสังขาร ท่านว่าบ้าสังขาร มันหลงสังขาร ถ้าไม่พิจารณามันก็ไม่รู้ นั่นละบ้าหลงสังขารๆ ขนาบอีก คราวนี้หมอบนะ ไม่รู้มันจะถูกของท่านนั้นแหละ แต่ความเพลินที่มันจะฟุ้งมันไม่ถอยนะ แต่ท่านร้องเอาไว้สำหรับพ่อแม่ครูจารย์พูดกับเรา ท่านจะไม่แจงออกมาให้ละเอียดนะ เอาอันใหญ่ๆ ให้เราไปแก้มันนี่เอง มันนี้ไว้เป็นส่วนรวมของอรรถของธรรมเหตุผลทั้งหลายจะอยู่ที่นี่ ท่านมัดเอาไว้ตรงกลาง ให้เราไปคลี่คลายแก้เอาเอง เช่นว่ามันหลงสังขารเท่านั้นพอ เวลาเราไปพิจารณา คำว่าหลงสังขาร

ถ้าหากว่าท่านจะพูดว่า อันนี้มันเพลินเกินตัว แล้วสมุทัยแทรกเข้าได้ จึงเรียกว่าหลงสังขาร สังขารใช้ทั้งสมุทัย ใช้ทั้งทางฝ่ายมรรค ฝ่ายมรรคถ้าใช้ไม่รู้จักประมาณ มันก็เชื่อมโยงไปถึงสมุทัยได้ อย่างท่านว่าหลงสังขาร แต่ท่านไม่บอกอย่างนั้น ท่านบอกว่ามันหลงสังขาร ทางนี้ก็เถียงเลย ถ้าไม่พิจารณามันก็ไม่รู้ นั่นละบ้าหลงสังขาร ขนาบ หมอบเลย โน่นเวลามันผ่านไปมันถึงรู้ อะไรก็ตามท่านจะเอาทั้งมัดทั้งดุ้นโยนให้เราเลย ให้เราไปคลี่คลายเอง แผลกอยู่นะพ่อแม่ครูจารย์มันกับเราท่านไม่เคยแจงออกมาเลย เอาทั้งมัดๆ โยนตูมให้เลย มันไปคลี่คลายเองเข้าใจเองๆ เรื่องนอนตายเหมือนหมูกี่เหมือนกัน อยู่ในสมาธิ แล้วเวลาออกทางด้านปัญญาหมุนตัวทั้งวันทั้งคืน ท่านก็บอกว่าหลงสังขาร เวลามันผ่านไปๆ มันก็รู้ อ้อ การก้าวเดินไม่รู้จักประมาณเป็นฝ่ายสมุทัย สังขารแทรกเข้าแล้ว คือเวลาเราผ่านไปรู้จักประมาณ ถึงมาทราบอันนี้ แต่ท่านไม่บอกละชิ เรียกว่าให้ไปแก้เอา ให้มันไปแก้มันนี่เอา

นี่ละพี่น้องทั้งหลายให้พิจารณาภาวนานะ อยู่ที่ใจนะ ใจถ้ากิเลสยังรุ่มลุ่มมัดกันอยู่อย่างนี้ มันจะไม่เห็นธรรมเป็นของอัศจรรย์จนกระทั่งวันตาย จะเป็นอย่างนี้ตั้งกับตั้งกลับ จะไม่เห็นอะไรอัศจรรย์ยิ่งกว่ากิเลสความโลภความโกรธราคะตัณหา พาตีตพาดิน ดินไปตั้งแต่วันเกิดจนกระทั่งถึงวันตายไม่มีอิมพอ ดินไปอีกภพหน้าภพหลัง ดินไปแบบนี้เอง กิเลสไม่มีเงื่อนต้นเงื่อนปลาย ต้องเอาปัญญาเข้าแก้ เอาธรรมเข้าแก้ เวลาธรรมแก้กันไปๆ แล้ว พอถึงขั้นของธรรมแล้วฟาดกิเลสขาดสะบั้นลงไปแล้ว ไม่ต้องถามหาพระนิพพานที่ว่าอยู่ชั่วเอี่ยมๆ นั้น ไม่เอี่ยมแล้ว เห็นไหมละ ไม่มีพระพุทธเจ้าพระองค์ใดมาบอกแหละ มันยอมรับหมดเลย

จิตนี้มันค่อยจะสว่างขึ้นเรื่อยนะ คือเวลานี้สว่างไม่ได้เนื่องจากกิเลสครอบมัน อยู่ตลอดเวลา พอเราขัดด้วยการภาวนานี้ มันจะขัดไป ๆ ก็เริ่มเข้าสู่ความสงบจะเริ่มเย็น ใจ ความสงบนี้จะเริ่มตั้งตัวเป็นฐานแห่งความรู้เด่นขึ้นมา ๆ เด่นขึ้นมาแล้วสว่างออกไป เรื่อย เด่นขึ้นมาแล้วแน่นหนามั่นคงด้วย สว่างออกเรื่อยจากจิตใจ เพราะการชำระของเรา ให้พากันจำเอานะ พิจารณาไปเรื่อย ๆ แล้วมันจะค่อยสว่างขึ้น ๆ ต่อไปก็เหมือน อย่างที่เคยพูดให้ฟังแล้ว อยู่ที่ไหนมองอะไรมันไม่เห็นเลย เห็นแต่จิตอันนี้สว่างจ้า ครอบไปหมด ๆ แม้ที่สุดร่างกายเรานี้ก็กลายเป็นแก้วครอบตะเกียงเจ้าพายุ ไส้ตะเกียง ที่สว่างอยู่นั้นคือใจ แก้วครอบนี้คือร่างกายของเรามันทะลุออกหมดเลย มองดูภูเขาทั้ง ลูกทะเล มองอะไรทะเลลูหมด

นี่อำนาจของจิต เวลามันได้ดูแล้ว ตาเห็นพอเป็นรูปเป็นร่างนี่นะ แต่ใจนี้ทะลุ ออก ใจเป็นส่วนใหญ่ทะลุ ดินทั้งแผ่นดินทะเลไปหมด ไม่มีอะไรมาคิดมาขวางได้เลย ทะลุ ๆ ๆ ท่านจึงว่า

สุญญโต โลกั อเวกขสุสุ

โมฆราช สทา สโต

อตตทานุทิกฺขณฺฐิ อูหจจ

เอว มจฺจุตฺตโร ลียา

เอว โลกั อเวกขนฺตํ

มจฺจราชา น ปสฺสติ.

ดูก่อนโมฆราช เธอจึงเป็นผู้มีสติทุกเมื่อ พิจารณาโลกนี้เป็นของสูญเปล่า ถอน อตตทานุทิกฺขณฺฐิ ความเห็นว่าตนว่าตัวนี้ออกเสีย จะข้ามพ้นพญามัจจุราชไปได้ พญามัจจุราชจะตามไม่ทันผู้พิจารณาโลกเป็นของว่างเปล่าอยู่อย่างนี้ ท่านสอนพระโมฆราช ให้ดูโลกเป็นของว่างเปล่า นั่นละพระพุทธเจ้าสอน พระพุทธเจ้าทรงไว้แล้วธรรมะ ประเภทนี้ มาสอนพระโมฆราช

ทีนี้เวลาจิตมันเป็นอย่างนี้ เราไม่ได้วัดรอนนะ มันเป็นของใครมันก็พูดได้ทุก คนแหละคนเรานะ เมื่อมันเป็นขึ้นมาแล้วมันเป็นจริง ๆ ทดลองดูตาเจ้าของกับสิ่งทั้งหลายนี้ กับใจนี้ที่มันมีกำลังมากกว่ากันนะ ตาเรามองเห็นนี้ แต่ใจนี้มันพุ่งทะลุไปหมด เป็นหลักธรรมชาติของมันที่มีกำลังแล้วมันไม่ได้อรอ ต้นเสาดันนี้พุ่งผ่าน ว่างไปหมด ๆ เลย ท่านจึงว่า สุญญโต โลกั อเวกขสุสุ คือมันว่างมันสูญเปล่าว่างเปล่าไปหมด ถอน อตตทานุทิกฺขณฺฐิ ความเห็นว่าตนว่าตัวนี้ออกเสียยิ่งว่างใหญ่เลย อะไรจะอัศจรรย์ยิ่งกว่าจิต เลวที่สุดก็คือจิต อัศจรรย์ที่สุดก็คือจิต คนที่เลวที่สุดก็คือกิเลสพาให้จิตใจเลว คนที่เลิศที่สุดก็คือธรรม พาให้ชำระกิเลสเรียบร้อยแล้วไม่มีอะไรเหลือแล้ว ก็เหลือแต่จิตดวง เลิศเลอ จิตพระพุทธเจ้า จิตพระอรหันต์ท่านเป็นอย่างนั้น พากันจำเอานะ

เราสงสารนะไม่รู้จะทำยังไง สอนก็สอนเต็มเขตเต็มแดน ให้เห็นจิตเป็นของ แปรกประหลาดอัศจรรย์ รูปร่างของเรา กับสิ่งเหล่านี้มันไม่ได้ผิดกันนะ เราดูศาลาดูต้น

เสานี้เป็นยังไง ร่างกายของเรานั้นก็เหมือนนั้น มันไม่มีความรู้สึกอะไร จิตต่างหากเป็นผู้ให้ความรู้สึก รู้สึกไปตามแผนว่าอันนี้ใช้งานนั้น ๆ ตาใช้งานดู หูใช้งานฟัง นี่คือเครื่องมือของจิต ถ้าหากว่าตาบอดเสีย เครื่องมือเสีย จิตที่รู้อย่างนี้ก็ไม่เห็น เครื่องมือเสีย ตาบอด หูหนวกหูฟังก็ไม่ได้ยินเสีย เพราะหูหนวก จิตไม่ได้หนวก แต่เครื่องมือของจิตเสีย เรียกว่าจิตอาศัยเครื่องมือคือชั้นธอยู่ อันนั้นดีอันนี้ชั่วเป็นธรรมดา แต่จิตที่เป็นตัวของตัวแล้วไม่มีอะไรเสียเลย อันนี้ไม่ต้องอาศัยอะไร คือจิตเป็นธรรมชาติของตัวล้วน ๆ แล้วไม่มีอะไรเสีย เพราะไม่อาศัยเครื่องมือเหล่านี้ ว่าว่างก็ว่างไปหมดเลย มันทะลุเหยียบบแหลกไปเลย ว่าอันนั้นมีอันนี้มีนี่ จิตมันทะลุไปแล้วเหยียบบแหลกไปแล้ว

จิตเวลาถึงขั้นอัศจรรย์ มันเป็นเรื่อง ๆ นี้ก็ได้พูดให้พี่น้องทั้งหลายฟัง ยืนรำพึงอยู่ตอนเช้าเราไม่ลืม วัดตอยธรรมเจดีย์สี่มเมื่อไร จิตมันส่งแสงสว่าง มันสว่างอะไรนักหนา ยืนรำพึง โถ จิตเรานี้ทำไมจึงสว่างเอานักหนา อยู่บนภูเขาทั้งหินผาหน้าไม้ขนาดไหนมองดูมันไม่ได้มีเลย มันพุ่งทะลุไปหมด โถ ทำไมจิตถึงได้สว่างไสวเอาขนาดนั้น ๆ อัศจรรย์ตัวเองเห็นไหมละ นี่ก็เป็นขั้นหนึ่งของจิต เมื่ออยู่ในขั้นนี้ก็จะต้องติดขั้นนี้ ความสว่างไสวนี้เป็นเหตุให้จิตที่กำลังลุ่มหลงอยู่แล้วติดได้ หลงได้ไม่สงสัย เวลาผ่านไป แล้วมันถึงรู้ ถ้าไม่ผ่านก็ต้องถืออันนี้อัจฉริยะตลอดไป ที่นี้เวลาผ่านจากนี้ไป พออันนี้ขาดสะบั้นลงไปมันก็รู้ทันที ความสว่างอันนี้เป็นความสว่างอันสุดยอดของอวิชา

กษัตริย์วัฏจักรคืออวิชา นี่ละตัวสว่างให้จิตหลง หลงก็หลงอันนี้ หลงอวิชา หลงวาระสุดท้ายหลงจุดนี้ พออวิชาเต็มเหนี่ยวรู้ขั้นมาลบอันนี้ฝั่งเดียวขาดสะบั้นลงไป ที่นี้ความสว่างอันเป็นหลักธรรมชาติแห่งความเลิศเลอของธรรมของใจนั้น ไม่ต้องบอกแล้วกลับมาพลิกตาลปัตร ความสว่างเหล่านี้เป็นเหมือนกองขี้ควาย นั้นเห็นไหม ความสว่างเหล่านั้นเป็นขนาดไหน ถึงมาตำหนิความสว่างที่เคยว่าอัศจรรย์แต่ก่อนมาเป็นกองขี้ควายได้ ถ้าไม่เหนือกันจะมาตำหนิกันได้ยังไงไซ้ไหม นั้นละความสว่างแท้ของจิตที่บริสุทธิ์ อันนั้นไม่มีอะไรเข้าครอบ อันนี้เป็นโล่หลอกลวงของอวิชา ที่ว่าสว่าง ๆ มองไปที่ไหน ๆ ทะลุ ๆ โอ้ย ทำไหมจิตใจของเราถึงสว่าง ๆ มันก็สว่างอยู่ที่จิตติดอยู่ที่ใจ เห็นใจอัศจรรย์แล้วก็ติดใจ ติดใจถือใจมันก็มีอยู่แค่นี้

พอธรรมะดีออกคำว่าใจว่าเราว่าเขา อุตตานุทิฎฐิ อุหจจ ถือว่าเป็นเราเป็นเขา สลัดทิ้งหมดแล้วจ้า คราวนี้สว่างอันนี้เลยกลายเป็นกองขี้ควายไป สว่างอันนั้นเหนือขนาดไหนฟังซิที่นี้ เราเคยคิดเคยคาดไว้เมื่อไรว่าความสว่างเหล่านี้จะถูกตำหนิลงอย่างนี้ แล้วความสว่างนั้นจะเป็นของอัศจรรย์ให้เราเห็นอย่างนี้ เราไม่ได้เคยคิด เมื่อดำเนินไปถึงขั้นความจริงเป็นขั้น ๆ มันก็รู้เองเห็นเอง นี่ละจิตเป็นของอัศจรรย์อย่างนั้น ศาสนาเป็นของจริงของแท้ ไม่ใช่ของหลอกลวงโลกนี้นะ ขอให้พากันตั้งใจปฏิบัติ ๆ

เวลานี้มีแต่กิเลสหลอกลวงโลกไปที่ไหนๆ อู๊ย สดสังเวชนะ ถ้าพูดออกมาแล้วเขาจะว่าเป็นบ้ากันทั้งโลก ไม่พูดเสียดีกว่า ก็เราไม่ได้เป็นบ้านี้ พูดไม่พูดจะเป็นไรไป อยากพูดก็พูด พูดเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง เราไม่ได้พูดเพื่อความเสียหาย ไม่มีอะไรกระทบกระเทือนเราในการพูด เวลาพูดจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังมากน้อยก็พูดไปเสีย ถ้าไม่สมควรตั้งก็ไม่ออก พวกกันจำเอานะ ธรรมพระพุทธานุญาตเจ้าคงเส้นคงวาหนาแน่นตลอดไป ขอให้เปิดจอกเปิดแหน คือกิเลสมันหุ้มห่อจิตใจนั้นออกๆ ถေး เราจะเห็นความอัศจรรย์ ไม่ต้องไปหาที่ไหนละนะ แล้วไม่ต้องทูลถามพระพุทธเจ้าด้วย สวาททั้งหลายท่านไม่ไปทูลถามพระพุทธเจ้าแหละ เต็มภูมิแล้วพอ ๆ เอละพอ

เปิดดูข้อมูล วันต่อวัน ท้นต่อเหตุการณ์ หลวงตาเทศน์ถึงเรื่องอะไร ทาง internet
www.luangta.com หรือ www.geocities.com/bantadd